

Fra Stortingsmelding til infrastruktur – utviklingen av Norge digitalt

Dag Høgvard

Dag Høgvard: From White Paper to Infrastructure – The development of Norway Digital

KART OG PLAN, Vol. 73, pp. 89–95, POB 5003, NO-1432 Ås, ISSN 0047-3278

A White Paper on the spatial data infrastructure in Norway was published in 2003 which has formed the basis for Norwegian spatial data policy in subsequent years. The White Paper was followed by an Act on spatial data infrastructure in 2009. The Act is to promote good and efficient access to spatial data for public and private purposes. According to the Act, public authorities must share data and establish network services. The Act implements the INSPIRE-directive into Norwegian law. According to the White Paper, a dedicated state firm was given the responsibility for dissemination of data from the National Mapping Authority to private users. This arrangement was abandoned in 2011 due to new rules prohibiting exclusive rights to public information.

Key words: Geodata policy, Spatial data infrastructure

Dag Høgvard, Senior advisor, Ministry of Environment, P.O.Box 8013 Dep, NO-0030 Oslo,
E-mail: dag.hogvard@md.dep.no

Stortingsmeldingen om Norge digitalt ble lagt fram 9. mai 2003.¹ Meldingen ble behandlet i Stortingets energi- og miljøkomité som la fram sin innstilling 12. juni 2003.² Komiteen sluttet seg til prinsippene for etablering og drift av den geografiske infrastrukturen. Komiteen var og enig i at sjøkartleggingen langs kysten fortsatt skulle ha førsteprioritet, men der sluttet enigheten. Flertallet som bestod av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, støttet meldingen. Mindretallet som bestod av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mente meldingen var lite gjennomarbeidet. Kritikken fra mindretallet var særlig knyttet til forslaget om å redusere antall fylkeskartkontor. Meldingen ble debattert i Stortinget 18. juni 2003.

Kart som infrastruktur

Stortingsmeldingen understreket betydningen av geodata som felles informasjonsgrunnlag for mange samfunnsformål. Hoved-

grepet i meldingen var at alle offentlige virksomheter som hadde et geodataansvar eller var store brukere, skulle medvirke til etablering, drift og vedlikehold av den geografiske infrastrukturen – Norge digitalt.³ Samarbeidet skulle baseres på gjensidig forpliktende avtaler slik dette var utviklet gjennom «Geovekst» og «Arealis» (se egne rammer). På den teknologiske siden nevner meldingen FoU-prosjektet «Geodata på nett» som demonstrerte hvordan kartdata som forvaltes i ulike etater, kan hentes over Internett og fritt kombineres av brukerne etter behov. Prosjektet ble gjennomført under Norges forskningsråds daværende program for tilskudd til høyhastighetskommunikasjon (Høykom). Meldingen peker også på betydningen av at infrastrukturen bygger på nasjonale og internasjonale standarder.

I tillegg til konseptet om Norge digitalt inneholdt meldingen også spørsmål bl.a. knyttet til eiendomsinformasjon og personvern, organisering, finansiering og prispolitikk.

1. St.meld. nr. 30 (2002–2003)

2. Innst. S. nr. 275 (2002–2003)

3. «Norge digitalt» som begrep knyttet til geografisk infrastruktur, ble trolig introdusert av spesialrådgiver i Kartverket Jan Martin Larsen i et internt kartverksnotat 23. januar 1992

Geovekst

Geovekst er et samarbeid om felles finansiering, etablering og vedlikehold av basis geodata. Utgangspunktet for samarbeidet er en rammeavtale mellom Kommunenes Sentralforbund, Statens kartverk, Vegdirektoratet og det daværende Norges Energiverkforbund og Teledirektoratet (nå Energibedriftenes landsforening og Telenor Norge AS). Rammeavtalen ble undertegnet 5. juni 1992. Landbruksdepartementet sluttet seg til avtalen senere samme år.

Arealis

Arealis var et prosjekt for å gjøre areal-, ressurs- og planinformasjon lettere tilgjengelig i kommuner og fylker. Prosjektet ble startet av Miljøverndepartementet høsten 1997 og ble avsluttet som eget prosjekt i 2005. En viktig del av prosjektet var å utarbeide enhetlige og godt dokumenterte standarder og spesifikasjoner for ulike temaområder med bidrag fra nasjonale fagetater, bl.a. Norges geologiske undersøkelse, Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Statens Vegvesen, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Norges vassdrags- og energidirektorat, Direktoratet for sivil beredskap, Statistisk sentralbyrå, Direktoratet for naturforvaltning, Statens forurensingstilsyn, Riksantikvaren og Statens kartverk. Arealis ble videreført som del av Norge digitalt.

Eiendomsinformasjon

Beslutningen om å flytte tinglysingen fra domstolene til Kartverket var fattet i 2002, året før meldingen ble lagt fram. Reformen som kanskje mest inngripende skulle endre Kartverkets utadrettede profil i årene etter meldingen, fikk likevel liten oppmerksomhet i stortingsmeldingen om Norge digitalt.

Arbeidet med ny matrikkellov ble omtalt noe bredere, bl.a. redegjorde departementet for forslaget om å oppheve den kommunale landmålingsmyndigheten. Flertallet i energi- og miljøkomiteen støttet prinsippet. Mindretallet valgte ikke å ta stilling til spørsmålet. Forslag til ny lov ble imidlertid først lagt fram for Stortinget i april 2005, og ved valget høsten 2005 dannet Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet regjering. Forslaget om privat eiendomsoppmåling, ble etter det ikke satt ut i livet.⁴

Personvern

Meldingen slo fast noen prinsipper om forholdet til personvernet som har vært styrende for norsk geodatapolitikk i årene etterpå. Det kan derfor være verdt å se noe nærmere på dette.

Personopplysningsloven gir en vid definisjon på begrepet personopplysning. I tillegg

til direkte personopplysninger, som f.eks. navn eller bostedsadresse, faller også opplysninger som indirekte kan knyttes til person inn under personopplysningsbegrepet. I sin ytterste konsekvens kan dette omfatte alle data som relaterer seg til personlig eid eiendom. På den annen side er det lang tradisjon for at den type opplysninger som finnes i det offentlige kartverket, skal være åpne og lett tilgjengelig for dem som har bruk for informasjonen.

Meldingen legger derfor til grunn at

- informasjon som kun identifiserer, kartfester eller typebestemmer fast eiendom, bygninger eller adresser, dvs. den type opplysninger som tradisjonelt har vært gitt på tekniske og økonomiske kart, skal kunne utleveres på samme måte som annen informasjon som ikke inneholder personopplysninger
- det bør legges begrensninger på bruken av andre typer geodata til kommersiell bruk, bl.a. bør hjemmelshaveropplysninger ikke legges fritt tilgjengelig på Internett eller brukes til adressert reklame

Denne avveiningen ble bl.a. fulgt opp ved fastsettingen av reglene for behandling av opplysninger fra matrikkelen, noe som har

4. Ot.prp. nr. 57 (2006–2007) kap. 2.6

medført at bare deler av matrikkelen er åpen for kommersiell bruk. Disse begrensningene har i det siste møtt sterk motbør fra næringslivet. Miljøverndepartementet har i høring 10. mai 2012 om formidling av grunnbok- og matrikkelinformasjon lagt fram forslag om å myke opp disse begrensningene.

Organiseringen

Meldingen varslet to grep for å «skarpstille» Statens kartverk

- overføring av Kartverkets formidlingsoppgaver til statsaksjeselskapet Norsk Eiendomsinformasjon AS, og avvikling av oppgaver som ble ansett å ha konkurranserettet karakter
- reduksjon av antall fylkeskartkontor

Det første grepet gjorde nok at Kartverket i større grad har framstått som et ordinært forvaltningsorgan, og at Kartverket har kunnet konsentrere mer av sin oppmerksomhet mot samarbeidet med andre offentlige geodatabrukere og gjennomføringen av Norge digitalt. Reduksjonen i antall fylkeskartkontor bidro neppe til at arbeidet med Norge digitalt på lokalt nivå gikk lettere.

Meldingen la opp til at Norsk Eiendomsinformasjon AS skulle fungere – ikke bare som formidlingsorgan for Kartverket – men for hele Norge digitalt.⁵

I praksis konsentrerte Norsk Eiendomsinformasjon AS seg om å formidle basis geodata. Det viste seg at etater med temaansvar selv var interessert i å framstå som hovedformidler av egne data, samtidig som temadata neppe hadde tilstrekkelig kommersiell interesse for Norsk Eiendomsinformasjon AS til at selskapet utviklet denne delen noe særlig.

Organiseringen av Kartverkets formidlingstjeneste utenfor etaten viste seg etter hvert å by på problemer. Den nye offentleglova som trådte i kraft i 2009, styrket kravene til ikke-diskriminerende tilgang til offentlig informasjon. En eventuell videreføring av formidlingsansvaret i Norsk Eiendomsinformasjon AS måtte etter dette basere seg på en

unntaksbestemmelse i offentleglova. Selv om ordningen fungerte godt etter hensikten, ønsket Miljøverndepartementet ikke å videreføre den på dette grunnlaget, og besluttet i 2010 å avvikle ordningen.⁶ Kartverket etablerte etter dette en egen formidlingstjeneste.

Finansiering og prispolitikk

Prinsippene for finansiering og prispolitikk som meldingen la opp til, har stått seg uavhengig av vekslende politiske konstallasjoner. Mindretallet i komiteen kritiserte da heller ikke disse prinsippene. Det innebar at arbeidet med etablering, drift og vedlikehold av Norge digitalt fortsatt skulle baseres på samfinansiering mellom staten, kommunene og andre store geodatabrukere. Brukerbetaling ble opprettholdt slik at de aktørene som ikke deltok i Norge digitalt, fortsatt skulle betale for rettighetene til å bruke data fra Norge digitalt. Det ble likevel uttalt at det var et mål å redusere prisene for å stimulere næringsutviklingen.

Hovedregelen i offentleglova er at offentlig informasjon skal være gratis. Basis geografisk informasjon er i henhold til prinsippene fra stortingsmeldingen unntatt fra hovedregelen. Mange argumenterer nå for at også basis geografisk informasjon bør være gratis. Flere land har lansert politiske initiativ for mer gratis data. Prispolitikken er også på dagsorden i Norge. Regjeringen la i revidert budsjett for 2013 fram forslag om at bl.a. N50-data fra Kartverket skal være gratis. Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell varslet 30. april 2013 at han vil legge fram en plan for åpne kartdata.

Norge digitalt i praksis

I meldingen blir begrepet «Norge digitalt» brukt om den geografiske infrastrukturen som sådan. Alle offentlige virksomheter som har et geodataansvar eller var store brukere, skulle medvirke til etablering, drift og vedlikehold av infrastrukturen basert på gjensidig forpliktende avtaler. Meldingen la opp til at samarbeidet organisert gjennom Geovekst og Arealis, skulle samles under en felles paraply.

5. St.meld. nr. 30 (2002–2003) kap. 6.2

6. Prop. 1 S (2010–2011) s. 99–100

I praksis festet Norge digitalt-begrepet seg først og fremst til det organisatoriske samarbeidet. Selve organiseringen ble også noe annerledes enn meldingen la opp til ved at Geovekst ble videreført som et eget avtaleområde. Dette må vel tilskrives Geovekstpartene, med Kartverket i spissen, som loste Geovekst uendret videre, samtidig som Miljøverndepartementet stilltiende valgte ikke å sette spørsmålet på spissen. Geovekstpartenes selvforståelse kommer antakelig til uttrykk i skriftet til Geoveksts 20-års jubileum der det heter at

«Etter grundige diskusjoner i Geovekst-forum var det full enighet om å gjøre både kartdata og ortofoto tilgjengelig for partene i Norge digitalt.»⁷

Norge digitalt ble fort et vellykket tiltak. Mange skal ha æren for dette, men uten entusiasmen til ansatte i Kartverkets landdivisjon kunne samarbeidet lett blitt et skrivebordsprodukt. Til gjengjeld har Kartverket måttet ta i mot den ene internasjonale delegasjonen etter den andre som har ønsket å studere samarbeidet. Norge digitalt har fått berettiget internasjonal oppmerksomhet, og er trukket fram i en rekke sammenhenger som et eksempel på hvordan ulike offentlige etater kan samarbeide på tvers av institusjonelle skranker.

Norge digitalt består nå av vel 600 parter. Samlet årskostnad er i underkant av 50 mill. kr. Av dette går mesteparten tilbake til rettighetshavere til basis geodatasett som er underlagt brukerfinansiering (Kartverket, Geovekst m.fl.). Norge digitalt gir også noe tilskudd til utvalgte etableringsprosjekter.

Plan- og bygningsloven

Utvalget som i 1998–2003 vurderte ny plan- og bygningslov, understreket at tilgang til, og bruk av, gode kart og ajourført stedfestet informasjon er nødvendig for å sikre tilfredsstillende kvalitet i arbeidet med planer og

byggesaker.⁸ Utvalget pekte på at kommunens ansvar for kartgrunnlaget i forbindelse med plan- og bygningsloven og statens kartoppgaver griper over i hverandre. Alle kommuner er i større eller mindre grad avhengige av statens kartarbeider for å kunne få et tilfredsstillende kartgrunnlag. På den annen side representerer den kommunale saksbehandlingen, og da særlig byggesaksbehandlingen, nøkkelen til rasjonell oppdatering av hele det offentlige kartgrunnlaget. Utvalget mente det var avgjørende at staten og kommunene hadde et tett og godt samarbeid om det offentlige kartgrunnlaget. Utvalgets forslag om å kodifisere dette ble tatt inn i den daværende plan- og bygningslov i 2003 omtrent samtidig med behandlingen av stortingsmeldingen.⁹ Bestemmelsen lyder i gjeldende plan- og bygningslov § 2-1 som følger:

«Kommunen skal sørge for at det foreligger et oppdatert offentlig kartgrunnlag for de formål som omhandles i loven. Staten skal stille til rådighet nasjonale kartdata for alle kommuner. Statlige, regionale og kommunale organer skal legge stedfestet informasjon til rette slik at informasjonen er lett tilgjengelig for bruk i plan- og byggesaksbehandlingen. Kartgrunnlaget skal også kunne nyttes til andre offentlige og private formål.»

Lovgiver har således gitt klart uttrykk for statens og kommunenes felles ansvar for det offentlige kartgrunnlaget.

Geodataloven

EU-kommisjonen sendte våren 2003, samtidig med at stortingsmeldingen ble lagt fram, ut en internettkonsultasjon om behovet for en geografisk infrastruktur for Europa. Kommisjonen anbefalte at infrastrukturen burde basere seg på følgende fem prinsipper¹⁰

- data skal samles inn en gang og forvaltes der dette kan gjøres mest effektivt

7. Paule (2012) s. 29.

8. NOU 2001: 7 kap. 17.4

9. Lov 9. mai 2003 nr. 32, jf. Ot.prp. nr. 113 (2001–2002)

10. INSPIRE (2003)

- det må være mulig å dele data sømløst mellom ulike brukere og applikasjoner over hele Europa
- det må være mulig å dele data mellom ulike forvaltningsnivåer
- offentlige data må gjøres tilgjengelig på vilkår som ikke begrenser andres bruk av dataene
- det må være enkelt å finne fram til geodata og finne ut om dataene er egnet for et aktuelt formål og om bruksvilkårene

EU vedtok 14. mars 2007 direktivet om etablering av en infrastruktur for geografisk informasjon i Det europeiske fellesskap (INSPIRE). Direktivet ble tatt inn i EØS-avtalen 1. juli 2011.

Direktivet krever at landene oppretter og driver et nett av elektroniske tjenester for søking, visning og nedlasting av geodata slik at data blir allment tilgjengelig og kan deles mellom offentlige myndigheter på nasjonalt og europeisk nivå. Direktivet skal bane vei for en gradvis harmonisering av geodata i Europa. Landene skal under dette dokumentere data og elektroniske tjenester på en standardisert måte.

Direktivet ble gjennomført i norsk rett med lov 3. september 2009 nr. 56 om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataloven). Loven skal bidra til god og effektiv tilgang til offentlig geografisk informasjon. Stat og kommune skal dele geodata og gjøre dataene elektronisk tilgjengelige. Utfyllende bestemmelser er gitt i forskrift 8. august 2012 nr. 797 om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataforskriften).

Loven med forskrift har få bestemmelser om hvordan samarbeidet mellom deltakerne i infrastrukturen skal organiseres. Loven er basert på at samarbeidet i hovedsak organiseres og reguleres gjennom avtaler virksomhetene i mellom – i praksis som en videreføring av Norge digitalt. Miljøverndepartementet uttalte i forarbeidene til loven at et «avtalerregulert samarbeid må antas å styrke motivasjonen og ansvarsfølelsen hos deltagerne».¹¹

Geodataforskriften har krav om en samordningsgruppe for geografisk informasjon.¹² Gruppen skal representere alle virksomhetene som deltar i samarbeidet om den geografiske infrastrukturen, og bistå Kartverket med å koordinere denne. Miljøverndepartementet har uttalt at gruppen bør kunne ha en utøvende rolle knyttet til felles utfordringer som leverandørene av data og tjenester til den geografiske infrastrukturen står overfor, og at det således ligger til rette for at gruppen viderefører den rollen som referansegruppen for Norge digitalt til nå har innehatt.

Kartverket skal etter geodataloven fungere som nasjonal geodatakoordinator. Kartverket skal under dette tilby en nasjonal geoportale, koordinere avtaler om datadeling med offentlige myndigheter i andre EØS-stater og EU- og EØS-organer, samordne arbeidet med å dele data og etablere felles nasjonale løsninger, og kontrollere gjennomføringen og bruken av den geografiske infrastrukturen.

Nasjonalt geodataråd ble oppnevnt ved kgl.res. 30. mars 2012 for å fylle en mer strategisk rolle. Rådet skal styrke samarbeidet om den geografiske infrastrukturen og følge gjennomføringen av geodataloven og INSPIRE-direktivet. Rådet vil også kunne ta opp spørsmål knyttet til tverrsektorielt samarbeid om geodata, og gi råd om norsk geodatapolitikk generelt. Rådets funksjonstid gjelder for tre år av gangen. Rådet har 16 medlemmer, hvorav 11 kommer fra statlige etater, 3 fra kommunene og 2 fra privat virksomhet. Kystdirektør Kirsti Slotsvik ble utnevnt som rådets første leder.

Den geografiske infrastrukturen

Infrastruktur for geografisk informasjon er i geodataforskriften definert som «fundament for tilgang til og anvendelse av geodata». Den omfatter¹³

- basis geografisk informasjon, inkludert data for sjø- og landarealene og det geodetiske grunnlaget

11. Prop. 121 L (2009–2010) kap. 8.1.3

12. Jf. geodataforskriften § 13

13. Jf. geodataforskriften § 3 bokstav e og Prop. 121 L (2009–2010) kap. 3

- tematisk geografisk informasjon, inkludert miljø- og samfunnsinformasjon
- tekniske og administrative ordninger for deling og formidling av geografisk informasjon
- metadata (dokumentasjon av data og tjenester)
- regelverk, standarder og spesifikasjoner

Det er ikke noe klart skille mellom basis og tematisk og geografisk informasjon. Basis geodata ble i stortingsmeldingen definert som «geodata som alle må ha for å presentere et forståelig kart, bl.a. høyder, kyst og vann, bygninger, veier». I det ligger at basis geodata vel så ofte brukes som referansegrunnlag og koplingsnøkkel for annen informasjon som et informasjonsgrunnlag i seg selv. Basis geodata fungerer i praksis som nasjonale og internasjonale felleskomponenter i den generelle informasjonsinfrastrukturen. Det gjelder særlig

- koordinatsystemet
- stedsnavn
- administrative enheter
- adresser
- fast eiendom
- transportnett
- vassdragsnett
- høydemodell
- bygninger
- arealbruk

Behovet for nasjonal og internasjonal harmonisering av disse dataene blir derfor gjerne større enn ellers.

Kartverket la i 2012 fram forslag til ny innholdsspesifikasjon for det offentlige kartgrunnlaget,¹⁴ og regnet da opp ni kategorier basis geodata og 43 kategorier tematiske geodata. Kategoriene spente fra Felles kartdatabase (FKB) til aktsomhetskart for radon. Mye av dette er allerede elektronisk tilgjengelig via web-tjenester, men det gjenstår fortsatt en god del før geodata fra alle typer offentlig virksomheter kan hentes over nettet og fritt kombineres av brukerne etter behov.

Kartverket skal sørge for tilgang til den geografiske infrastrukturen via en nasjonal geoportal. Portalen som går under betegnelsen «geoNorge»,¹⁵ er under utvikling og kan neppe sies å ha nådd et tilfredsstillende nivå verken for samarbeidende myndigheter eller alminnelige brukere. Den representerer likevel et viktig skritt for å kunne tilby en felles inngangsport til den geografiske infrastrukturen.

Økt bruk av geodata har satt større fokus på kapasitet, responstid og døgkontinuerlig drift. Dette har drevet fram kartvisningstjenester som benytter «ferdigproduserte kartbildefliser» (cache-tjenester) og bruk av dedikerte sentrale distribusjonsbaser adskilt fra det underliggende distribuerte datagrunnlaget. Utviklingen går likevel i retning av at distribusjonsbasene synkroniseres så tett mot dataunderlaget og bygger opp nye kartfliser så raskt at brukeren i praksis opplever å ha direkte tilgang mot den underliggende databasestrukturen der dataene forvaltes.

Strand (2003) beskrev den teknologiske utviklingen av geodata på nett fram mot løsninger som tillater at data lagres i distribuerte databaser samtidig som dataene kan nås gjennom en felles inngangsport hvor de framstår som en samlet database. Basert på rapporteringen til «geoNorge» kan det konstateres at kommunene og statlige etater i stigende grad gjør data tilgjengelig slik at de passer inn i en slik arkitektur, men at tilpasset av visningstjenester (99 stk.) og tilpassede applikasjoner (70 stk.) fortsatt er klart større enn antall nedlastingstjenester (11 stk.). Selv om det er knyttet metodiske svakheter til å telle antall tjenester, og det bør tas forbehold om at det kan foreligge en viss underreportering til «geoNorge», ser det ut til at det fortsatt er et stykke fram til en fullt utviklet infrastruktur.

Kilder:

- Fylkesmannen i Vestfold (2005). *Arealis i full skala. Vestfold fylke. Sluttrapport*. Vedlegg til brev 1. november 2005
- INSPIRE (2003). *Report on the feedback of the Internet consultation on a forthcoming EU initiative*

14. Miljøverndepartementet (2012)

15. <http://www.geonorge.no>

- ative establishing a framework for the creation of an Infrastructure for Spatial Information in Europe.* Report 28 August 2003. http://inspire.jrc.it/reports/analysis_consultation_01092003.pdf
- Lillethun, A. og Kyrkjeeide, K. (1999). Arealis – samarbeid letter tilgangen til informasjon for planleggeren. *Kart og plan* 59: 342–353
- Miljøverndepartementet (2012). *Høring - rapport fra Statens kartverk om det offentlige kartgrunnlaget. Innhold, rutiner og ansvar.* Vedlegg til høringsbrev 24. mai 2012. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/hoeringer/hoeringsdok/2012/rapport-offentlige-kartgrunnlaget/hoeringsbrev.html?id=683633>
- Paule, Torbjørn (2012). *Geovekst – et vellykket samarbeid om digital kartlegging.* Oslo 2012. ISBN-978-82-7945-471-7. <http://www.statkart.no/Geovekst-jubileum+p%C3%A5+Lysebu+5.+juni+2012.d25-SwZLW2x.ips>
- Strand, G.H. (2003). Fjerde generasjon geodata på nett – utvikling av en nasjonal geografisk infrastruktur. *Kart og plan* 63: 70–76
- Lovforslag mv.
NOU 2001: 7 *Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven*
- Ot.prp. nr. 113 (2001–2002) *Om lov om endringer i plan- og bygningsloven (tidsfrister i planleggingen, kart og stedfestet informasjon)*
- St.meld. nr. 30 (2002–2003) «Norge digitalt» – et felles fundament for verdiskaping
- Innst. S. nr. 275 (2002–2003) *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om «Norge digitalt» – et felles fundament for verdiskaping*
- Ot.prp. nr. 57 (2006–2007) *Om lov om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering o.a.*
- Prop. 121 L (2009–2010) *Lov om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataloven)*
- Prop. 1 S (2010–2011) for budsjettåret 2011. Miljøverndepartementet